

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ

6 ŐUBAT 2023 DEPREMLERİNİN YILDÖNÜMÜNDE DEPREM BÖLGESİNDE HALK SAğLIğI HİZMETLERİNİN DURUMU VE HASUDER ÇALIŐMALARI 6 ŐUBAT 2024

Bir yıl önce ölkemizde yaŐanan 6 Őubat 2023 tarihli iki deprem sonucunda resmi verilere göre yaklaşık ellibin kiŐi hayatını kaybetti, yüz binden fazla kiŐi yaralandı; milyonlarca kiŐi evsiz kalarak baŐka Őehirlere göç etmek zorunda kaldı. Yaklaşık olarak 10 milyondan fazla kiŐi depreme bağlı olarak duygusal, sosyal ve ekonomik açıdan doğrudan ve dolaylı olumsuz etkiler yaŐadı. Depremden sonra çok sayıda ulusal ve uluslararası örgüt deprem bölgesinde yardım çalıŐmaları yaptı ve yapmaya devam etmektedir. Halk Sağlığı Uzmanları Derneği (HASUDER) de deprem bölgesinde aŐaęıdaki çalıŐmaları yürüttü/yürütüyor:

Birincisi, depremin ilk gününden baŐlayarak bölgede çalıŐan halk sağlığı uzmanları arasında bir iletiŐim ağı sağlandı, sahada çalıŐan uzmanlar kiŐisel ve mesleki olarak desteklendi, bir dayanıŐma sağlandı ve bilgi alışveriŐi güçlendirildi. Deprem sonrası ilk gün depremden etkilenen illerde gerek üniversitelerde gerekse Sağlık Bakanlığı bünyesinde çalıŐan tüm halk sağlığı uzmanlarına ulaŐıldı. Üyelerimize duyuru yapılarak bölgeye gitmek isteyen gönüllü hekim listesi oluŐturuldu. Bölgede çalıŐan ve kendisi de depremzede olan meslektaŐlarımızdan gelen talepler de dikkate alınarak hizmet içi eğitime dönük webinerler yapıldı. HASUDER web sayfası üzerinden bilgi notları hazırlandı, topluma ve diğer meslek gruplarına yönelik infografikler hazırlandı ve paylaŐıldı.

İkinci olarak, periyodik ziyaretlerle deprem bölgesinde sağlık hizmetlerinin durumu, toplumun sağlık gereksinimleri konusunda değerlendirmeler yapıldı, düzenli raporlar yayınlandı ve çeŐitli medya kanalları ile toplumu ve kamuoyunu bilgilendirerek öncelikli sorunlar üzerine hükümet kuruluŐlarının ve kamuoyunun odaklanması sağlanmaya çalıŐıldı.

Üçüncü faaliyet alanı ise afet durumlarında öncelikli olan ancak genellikle ihmal edilen üreme sağlığı alanında hizmet sunan sağlık birimleri kurmak oldu. IPPF, Direct Relief ve UNFPA kuruluŐlarının sağladığı uluslararası mali desteklerden yararlanarak ve Hatay Büyükşehir Belediyesinin de lojistik desteğiyle Hatay ilinde iki ayrı üreme sağlığı hizmet birimi kuruldu. Bu birimler halen Hatay'da hizmet vermeye devam etmektedir. BaŐlangıç olarak sabit birim olarak çalıŐmaya baŐlayan birimler daha sonra mobil hizmet de sunmaya baŐladılar ve böylece Hatay ilinde geniş bir alanda kadınların erişebileceği hizmetler sağlayabildiler. Hizmetler kapsamında, acil kontrasepsiyon dahil kontraseptif yöntemler, gebelik testi, jinekolojik muayene ve temel jinekolojik sorunların tedavisi, ilaç ve kiŐisel hijyen malzemelerinin temin edilmesi, cinsel sağlık, üreme sağlığı ve toplumsal cinsiyet konulu gezici eğitim programları, kadına yönelik Őiddet danıŐmanlıęı dahil üreme sağlığı sorunları konusunda bireysel danıŐmanlık hizmetleri yer almaktadır. Bu hizmetlerin tümü ücretsiz olarak sunulmaktadır.

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ

Depremın birinci yılı dolarken, afetler ve acil durumlar sonrası sunulacak halk sağlığı hizmetleriyle ilgili başlıca değerlendirmelerimizi kamuoyuyla paylaşmak isteriz:

Deprem sonrası yardım faaliyetleri ilk aşamada doğal olarak en fazla sayıda hayatın kurtarılmasına odaklanmakta ve üreme sağlığı, yaşlı sağlığı, birinci basamak sağlık hizmetleri ve bağışıklama gibi konular daha geç gündeme gelmektedir. Afetin boyutları ve derinliği Hatay depreminde olduğu gibi çok büyük olduğunda bu erteleme büyük sorunlara yol açmakta ve toplumda var olan kırılmalıkların ve eşiitsizliklerin çok artması riskini doğurmaktadır. Özellikle afetlerden sonra sağlanamayan üreme sağlığı hizmetleri nedeniyle istenmeyen gebelikleri, doğum öncesi ve sonrası anne/yenidoğan morbidite ve mortalitesinde artışı önlemek için acilen bu hizmetleri düzenlemek gerekmektedir.

İkinci sırada yoksullar, göçmenler, işsizler, engelliler gibi hassas gruplara yönelik hizmetlerdeki aksamalar gelmektedir. Bu nedenle kırılmal gruplara yönelik hizmetler afetlerin an akut döneminden başlayarak ele alınmalıdır. Sağlık hizmetlerine erişimde büyük güçlükler vardır. Bu durum kendi alternatiflerini oluşturma gücü olmayan yoksullar ve göçmenler gibi dezavantajlı toplulukları en ağır şekilde etkilemektedir.

Üçüncü olarak bölgedeki aile hekimliği hizmetlerinin depremden önceki dönemde var olan zayıflıkları ve yapısal sorunları (coğrafi bölge tabanlı olmaması ve kişiye dayalı olması gibi) deprem sonrası iyileşme sürecinin daha zor ve yavaş olması ile ilişkilidir. Bu nedenle afet durumlarından sonra coğrafi bölge tabanlı aile hekimliği hizmetlerinin ve mobil sağlık hizmetlerinin kesinlikle sağlanması gerekmektedir.

Halk sağlığı hizmetleri açısından sahada önceliklerin belirlenmesi, organizasyon, koordinasyon, sörveyans, veri toplama ve filyasyon işleri önde gelen işler olarak saptanmıştır. Halk sağlığı uzmanları kriz masasında çalışmanın, ek sorumluluklar üstlenmenin, planlama ve organizasyon yapmanın önemli bir mesleki deneyim kazandırdığını belirtmektedir. Ancak halk sağlığı hizmetleri açısından özellikle geçici barınma merkezleri kurulurken halk sağlığı uzmanları ile yeterli işbirliği yapılmamış olduğu ve bu nedenle geçici yerleşim merkezlerinin kurulmasından sonra da sorunlar yaşandığı saptanmıştır.

En sık rastlanan halk sağlığı sorunları, bulaşıcı hastalıklar alanında bağışıklama eksikliği, hijyen sorunları, uyuz, kızamık ve akut gastroenteritlerdir. Bulaşıcı olmayan hastalıklar alanında ise kronik hasta takibi ve ilaç sorunu yaşanmaktadır. Çevre sağlığı alanında toz ve asbest, güvenli içme suyu ve atık yönetimi sorunları vardır. Ayrıca ihmal edilmemesi gereken en önemli hizmetlerden biri olarak ruh sağlığı hizmetleri dikkati çekmektedir. Hem etkilenen kişilerin hem deprezede konumunda olan sağlık çalışanlarının ruh sağlığı yönünden desteklenmesi gereklidir. Sağlık alışanlarının tükenmişlik sendromuna karşı desteklenmeleri gerekmektedir. Sağlık personelinin bu dönemde işyükü artışı, yorgunluk ve çalışma koşullarının zorluğu yanında barınma sorunlarıyla birlikte stres, endişe, korku, üzüntü, çaresizlik, hayal kırıklığı ve tükenmişlik duygu-durumunda bulunduğu saptanmıştır.

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ

Tüm alanlardaki hizmetlerin sağlanması için hizmetlerin koordinasyonu ve planlı yönetimi gerekmektedir. Bunun için hizmetler tek elden planlanarak koordine edilmeli, ancak yerel ve ulusal “tüm kaynaklardan” (donanım, sarf malzemeleri ve insangücü) ve özellikle sivil toplum örgütlerinin ve uzmanlık derneklerinin gücünden en üst seviyede yararlanılmalıdır.

Bir kez daha vurgulamak isteriz ki: Yaşananlardan dersler çıkarılmalı ve benzeri durumlara karşı hazırlıklı olunmalıdır. Deprem ülkesi olan ülkemizde benzeri yıkımların önüne geçebilmek için önleyici politikalar geliştirmeli ve hayata geçirilmelidir. Depremi yaşayan illerde bir an önce birinci basamak sağlık hizmetleri tüm bileşenleriyle çalışır hale getirilmelidir.

Kaybettiklerimizin ruhu şad olsun.